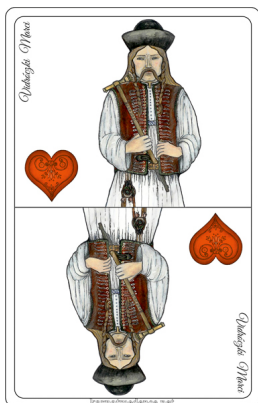

Betyárok a magyar kártyán 3.

„No Vidróczki, most gyere ki, hat vármegye vár ideki...”

Vidróczki Marci

Vélhetően Kodály Zoltán: Mátrai képek című művének köszönhető az általánosan elterjedt téveszme, miszerint Vidróczki Marci mátrai betyár volt, holott ő leginkább Eger környékén, a Bükkben tanyázott. 1838-ben Mónosbélien született juhász családban. Élettörténetét meglehetősen homály feddi, annyi bizonyos, hogy 1859-ben besorozták az egri Wasa 60. gyalogezredbe, ahonnan megszökött, de anyja visszavitte egységéhez. 1863-ban már újra katonaszökevényként körözték, elfogták, s húsz esztendő fogságra ítélték, Theresienstadtba került. Egyszer, mikor fát vágni vitték a rabokat, megölte az őrt, s újra megszökött.

Hosszas bujkálás után 1871-ben tűnt fel szülőhelye környékén (Szentesi Zöldi 2009: 44). A szájhagyomány szerint hatalmas bandát gyűjtött maga köré, de ez aligha igaz, mindössze néhány társával (Lőrincz Pesta, Pintér Pesta, Piros Paja, Galabács Jani) követte el büntetteit Heves, Gömör, Nógrád és Borsod vármegyében, miközben igen fejlett orgazda hálózatot is kiépített. Egyetlen betyárunkról sem jegyezték fel annyi mulatós, csárdában játszódó történetet, mint Vidróczki Marciról, valószínűleg vidám, borissza ember lehetett, aki a nőket sem vetette meg, szinte minden faluban volt szeretője. A hiedelem szerint nem fogta a golyó, kegyetlenül megbüntette, aki ártott, és nagylelkűen megjutalmazta, aki segített neki. A szájhagyomány szerint ijedős ember sem volt, bármilyen nehéz, veszélyes helyzetbe is került, nem hagyta el lélekjelenléte.

Úgy tartották róla, hogy magas, derék férfi, aki gatyában, fehér, bő ujjú ingben, puskával és pisztollyal gazdagon felszerelve jár. Egy 1872-es személyleírás szerint „gesztenye szín hajú, kék szemű, barna szemöldökű, gömbölyű ajkú, hosszas arcú, közép termetű, nőtlen,

foglalatosság nélkül, 641/2 hüvelyk magas és beszél csupán magyarul”

(Szentesi Zöldi 2009: 44). Vidróczki halálát egy bandán belül kirobbant konfliktus okozta.

1873-ban az egyik társa, Pintér Pista Mátraverebély határában, a Zagyva hídjánál végzett vele, baltával hátulról fejbe vágta. A betyár holttestét –akinek bal karja át volt löve, s arca a felismerhetetlenségig összeszabdalva- csak másnap találták meg. Az Eger című újság szerint: „Koporsóját a Mátravidék palóc asszonyai s hajadonai környezték, csókjaikkal s könnyeikkel árasztva el azt”

(P. Vas 2012a: 203). Földi maradványait az egri Rókus temetőben hantolták el, ahol 1986-ban fejfát is állítottak, melynek felirata szerint:

„Ebben a temetőben nyugszik Vidróczky Marci, emlékét őrzi a néphagyomány”.

Emlékezetét a többször kiadott ponyvafüzetek is megőrizték. A hozzá kapcsolható énekes szájhagyomány: a dalok, balladák és mondák a betyárköltészet általános formuláit viselik, különösen gyakoriak a halálát megéneklő énekek és mondák. Nevét mondákban és dalokban leginkább a Mátra környékén őrizték meg, de Kodály Zoltán fenn említett műve országosan ismertté tette (Küllös 1988:124—143).

Irodalom:

KÜLLŐS Imola

1988 *Betyárok könyve*. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó.

SZENTESI ZÖLDI László

2009 *Nagy magyar betyárkönyv*. Somorja, Méry Ratio Kiadó.

P. VAS János

2012. „Hej betyárok!” *Betyárok a népi kultúrában*. Budapest, Vitézi Ének Alapítvány.